

Viðtakandi Fjárlaganefnd Alþingis
Sendandi Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Dagsetning 13.10.2026
Málsnúmer FJR26090091

Svar við fyrirspurn fjárlaganefndar

Eftirfarandi beiðni um upplýsingar barst fjármála- og efnahagsráðuneytinu með tölvupósti frá ritara fjárlaganefndar þann 25. September 2026.

- Óskað er eftir nánari útskýringum á töflu 5.3 ráðstöfunum til að draga úr útgjaldavexti sem birtar eru á bls. 132 í frumvarpinu, sérstaklega síðasta liðinn „aðrar sértækar ráðstafanir 8,4 ma.kr.“.

Svar: Ráðstafanir til að draga úr útgjaldavexti ríkissjóðs árið 2027 eru sundurliðaðar eftir umfangi í töflu 5.3. Almenn tæðhald byggist annars vegar á 1% aðhaldskröfu sem sett var fram í fjármálaáætlun og hins vegar á viðbótaraðhaldi í fjárlagafrumvarpinu sem nær til starfsemi sem áður var undanþegin, þó með lægra hlutfalli til að verja grunnþjónustu.

Jafnframt er gert ráð fyrir 1% fækkun stöðugilda hjá ríkinu í heild, sem samsvarar um 200 stöðugildum. Við framkvæmd fækkunarinnar verður lögð áhersla á endurskipulagningu, sjálfvirknivæðingu og betri nýtingu stoðþjónustu með það að markmiði að ná varanlegri lækkun rekstrarkostnaðar og jafnframt verja þjónusta við almenning.

Sértækar ráðstafanir fela meðal annars í sér breytta forgangs röðun og frestun eða niðurfellingu verkefna. Jafnframt verða nýjar fjárheimildir til tiltekinna verkefna lækkaðar tímabundið með hliðsjón af framvindu þeirra og uppsöfnuðum ónýttum fjárheimildum. Þetta á m.a. við um Nýjan Landsspítala, Betri samgöngur og stofnframlög. Þessar ráðstafanir miða að því að laga fjárveitingar að áætlaðri framvindu verkefnanna án þess að draga úr heildarumfangi þeirra.

Loks verða uppsafnaðar fjárheimildir nýttar til að mæta greiðslum vegna rammaáætlana Evrópusambandsins. Þannig er unnt að lækka nýjar fjárheimildir án þess að það hafi áhrif á skuldbindingu Íslands.

Undir liðinn *aðrar sértækar ráðstafanir* falla ýmsar smærri ráðstafanir sem eru ekki dregnar sérstaklega fram sem stærstu liðir í töflu 5.3 en koma fram við útfærslu aðhalds á einstökum málefnasviðum og málaflokkum. Þar er m.a. um að ræða aðhald og hagræðingu í rekstri stofnana, lækkun varasjóða og annarra fjárheimilda, betri nýtingu húsnæðis, einföldun verkferla, aukna stafræna þjónustu og endurskipulagningu verkefna. Sem dæmi má nefna sameiningu sýslumannsembætti í eitt embætti, þar sem lögð verður áhersla á samræmda þjónustu, stafrænar lausnir, betri nýtingu húsnæðis og endurskoðun á verkefnaskiptingu. Á sviði dómsmála, löggæslu og útlendingamála er jafnframt gert ráð fyrir lækkun varasjóða, sameiningu starfsstöðva og áframhaldandi stafvæðingu umsókna og málsmeðferðar.

Undir liðinn falla einnig ýmsar ráðstafanir á sviði nýsköpunar, menningar og menntamála. Meðal þeirra eru endurmat á stuðningi við nýsköpunarfyrirtæki sem byggir á áætlunum Rannís samkvæmt gildandi kerfi um stuðningsgreiðslur vegna rannsókna og þróunar, endurskoðun regluverks um endurgreiðslur vegna kvikmyndagerðar, aðhald hjá

einstökum menningarstofnunum og sjóðum og hagræðing á framhalds- og háskólastigi. Í greinargerð um framhaldsskólastig kemur t.d. fram að unnið verði að nýju reiknilíkani sem dreifir fjármunum milli framhaldsskóla með skilvirkari hætti á grundvelli samræmdrar gagnasöfnunar. Á háskólastigi er m.a. horft til aukinnar samvinnu háskóla, sameiginlegrar stoðþjónustu og háskólasamstæðu. Á sviði atvinnuvega má jafnframt nefna sameiningu Matvælastofnunar, Fiskistofu og Verðlagsstofu skiptaverðs í nýja Stofnun atvinnuveganna, en markmiðið með sameiningunni er að draga úr tvíverknaði og bæta nýtingu stoðþjónustu.

2. Er greiddur VSK af veiðileyfum vegna stangveiða? Ef ekki hvers vegna er það? Hvað má ætla að það myndi skila miklum tekjum í ríkissjóð?

Svar: Sala á veiðileyfum þegar fast gjald er greitt fyrir leyfi óháð því hversu mikið veiðist, hefur verið talin undanþegin virðisaukaskatti samkvæmt 1. mgr. 2. gr. og 8. tölul. 3. mgr. 2. gr. laga um virðisaukaskatt, sem útleiga veiðiréttar. Undanþágan byggist á því að fasteignir teljast ekki vörur í skilningi virðisaukaskattslaga og fasteignaleiga er sérstaklega undanþegin virðisaukaskatti. Undanþegin fasteignaleiga hefur í skatt- og úrskurðaframkvæmd allt frá árinu 1990, verið talin ná einnig yfir útleigu tiltekinna fasteignatengdra réttinda, m.a. veiðiréttar. Sú skýring samræmist eignarréttarlegri stöðu slíkra réttinda, þar sem veiðiréttur fylgir að lögum eignarlandi og er almennt bundinn við fasteignina sjálfa. Sé endurgjald fyrir sölu á veiðileyfi hins vegar tengt því hversu mikið veiðist getur verið um virðisaukaskattsskylda vörusölu að ræða. Aflahámark leyfis breytir þó ekki eitt og sér þeirri niðurstöðu, sé gjaldið fast og óháð raunverulegum afla.

Ekki liggur fyrir tekjuáætlun fyrir tekjur af stangveiðileyfum, væru þau VSK-skyld, og myndi taka nokkurn tíma að vinna slíka áætlun.

3. Hvers vegna er vilji til að selja flugstöðina í Aðaldal? Hefur viðhaldi ekki verið sinnt sem skildi?

Svar: Samkvæmt upplýsingum frá innviðaráðuneytinu er Aðaldalsflugvöllur nú eingöngu notaður fyrir sjúkra- og neyðarflug og ekkert áætlunarflug er í bígerð þangað. Flugstöðin er stór og í lélegu ásigkomulagi. Engu að síður er þetta reisulegt hús og talið er að hægt sé breyta því fyrir aðra notkun. Ef að reglulegt flug myndi hefjast að nýju þá væri hægt að leysa farþegaafgreiðslu með minna og hentugra húsnæði. Þá verður flugradíóþjónusta veitt frá Egilsstaðaflugvelli frá 1. desember nk. í gegnum fjarturnsbúnað.

4. Óskað er eftir ítarlegu minnisblaði um breytingar á framleiðniðmiði í tekjuskatti úr 1% í 0,5% og tímabundið 0,0%. Hvers vegna breytist viðmiðið og hver eru áhrif breytinganna í krónum og sem hlutfall af ráðstöfunartekjum á tekjutiundir og fjölskylduform. Hefur breytingin einhver afleidd áhrif á önnur kerfi eins og bótakerfi?

Svar: Sjá meðfylgjandi minnisblað um endurmat á framleiðniðmiði.

5. Óskað er eftir yfirliti 10 ár aftur í tímann sem sýnir ónotaðar fjárfestingarheimildir sem fluttar eru á milli ára. Jafnframt er óskað eftir yfirliti sem sýnir flutninga á halla vegna fjárfestinga á milli ára.

Svar: Upplýsingar um flutning fjárfestingarheimilda milli ára er að finna í séryfirlitum ríkisreikninga um ráðstöfun fjárheimilda og árslokastöður. Yfirlitin sýna fjárfestingarhlutann og sundurliðun eftir málefnasviðum og málaflokkum. Jákvæðar og neikvæðar fjárhæðir þar má taka saman sitt í hvoru lagi til að greina annars vegar ónotaðar heimildir og hins vegar halla vegna fjárfestinga.

Yfirlitin fyrir árslok 2019–2025 eru þessi:

- [Árslok 2019 — ríkisreikningur 2019, séryfirlit 16, bls. 177](#)
- [Árslok 2020 — ríkisreikningur 2020, séryfirlit 16, bls. 178](#)
- [Árslok 2021 — ríkisreikningur 2021, séryfirlit 16, bls. 193](#)
- [Árslok 2022 — ríkisreikningur 2022, séryfirlit 18, bls. 210](#)
- [Árslok 2023 — ríkisreikningur 2023, séryfirlit 14, bls. 255](#)
- [Árslok 2024 — ríkisreikningur 2024, séryfirlit 15, bls. 295](#)
- [Árslok 2025 — ríkisreikningur 2025, séryfirlit 15, bls. 279](#)

Framsetning fyrir árslok 2017 og 2018 er önnur en í ríkisreikningum 2019 og síðar. Upplýsingar um stöðu og flutning fjárfestingarheimilda frá 2017 yfir á 2018 koma fram í kaflanum „Fjárfesting“ í [greinargerð með frumvarpi til laga um staðfestingu ríkisreiknings 2017, þingskjali 555 á 149. löggjafarþingi](#). Upplýsingar um stöðu og flutning frá 2018 yfir á 2019 koma fram í kaflanum „Fjárfestingar“ í [greinargerð með frumvarpi til laga um staðfestingu ríkisreiknings 2018, þingskjali 595 á 150. löggjafarþingi](#).

Ekki er hér vísað til sambærilegrar sundurliðunar á flutningi frá 2016 yfir á 2017 því ríkisreikningur 2017 var þá birtur í fyrsta sinn samkvæmt ákvæðum laga um opinber fjármál.

6. Liggur fyrir yfirlit, t.d. frá FSRE, sem sýnir hvort fullbúnar fjárfestingar voru innan heimilda eða hve mikið þær fóru fram úr heimildum?

Svar: Ekki liggur fyrir heildstætt yfirlit sem sýnir hvort fullbúnar fjárfestingar ríkisins hafi verið innan fjárheimilda eða að hve miklu leyti kostnaður við þær hafi farið fram úr heimildum.

Áætlað er að frumvarp til laga um fjárfestingar ríkisins verði lagt fyrir Alþingi í október. Frumvarpið felur í sér heildarendurskoðun á núverandi fyrirkomulagi opinberra framkvæmda með það að markmiði að samræmd málsmeðferð og fagleg verkefnastjórnun gildi um allar stærri fjárfestingar ríkisins. Samhliða því er fyrirhugað að koma á miðlægum gagnagrunni til að halda utan um upplýsingar um fjárfestingar ríkisins, meðal annars um áætlaðan endanlegan kostnað verkefna. Slík upplýsingaöflun ætti að auðvelda yfirsýn yfir kostnaðarþróun fjárfestinga og samanburð við samþykktar fjárheimildir.

7. Óskað er eftir minnisblaði sem útskýrir mismun fjárfestinga og fjárfestingarstigs samkvæmt uppgjörum Hagstofunnar (GFS) og fjárfestingarframlaga og fjármagnstilfærslna samkvæmt IPSAS ásamt skýringum á frávikum. Hve miklu hefur munað á undanförunum 5 árum á árlegu fjárfestingastigi í áætlun fjárlaga og raunverulegra fjárfestinga?

Svar: Fjárfestingarútgjöld ríkissjóðs eru sett fram með ólíkum hætti í fjárlögum, samkvæmt IPSAS-reikningsskilastaðli annars vegar og hins vegar samkvæmt GFS-þjóðhagsreikningastaðli. Fjárhæðirnar eru því ekki að fullu samanburðarhæfar án aðlagana. Meginmunurinn felst annars vegar í því að tiltekin fjárfestingarframlög eru færð sem fjárfestingarútgjöld ríkissjóðs samkvæmt IPSAS þótt fjárfestingin sjálf tilheyri öðrum geira samkvæmt GFS og hins vegar því að tiltekin útgjöld, einkum vegna rannsókna og þróunar, teljast til fjárfestingar samkvæmt GFS þótt þau séu færð meðal rekstrarútgjalda ríkissjóðs samkvæmt IPSAS.

Í töflu 5.2 í fjárlagafrumvarpi ársins 2027 nema **fjárheimildir til fjárfestingarframlaga og fjármagnstilfærslna samtals 121,6 ma.kr.** Þar af nema **fjárfestingarframlög 40,5 ma.kr.**, en undir þau falla m.a. stofnframlög, framlög til Ofanflóðasjóðs og framlög ríkissjóðs til rannsókna og þróunar. Þessi framlög teljast til fjárfestingarútgjalda ríkissjóðs samkvæmt IPSAS en samkvæmt GFS eru þau flokkuð sem tilfærsluútgjöld og teljast því ekki til fjárfestingar ríkissjóðs. Í þjóðhagsreikningum er fjárfestingin þess í stað skráð hjá þeim aðila og geira þar sem viðkomandi fastafjármunur myndast, eftir atvikum t.d. sveitarfélögum, fyrirtækjum eða heimilum.

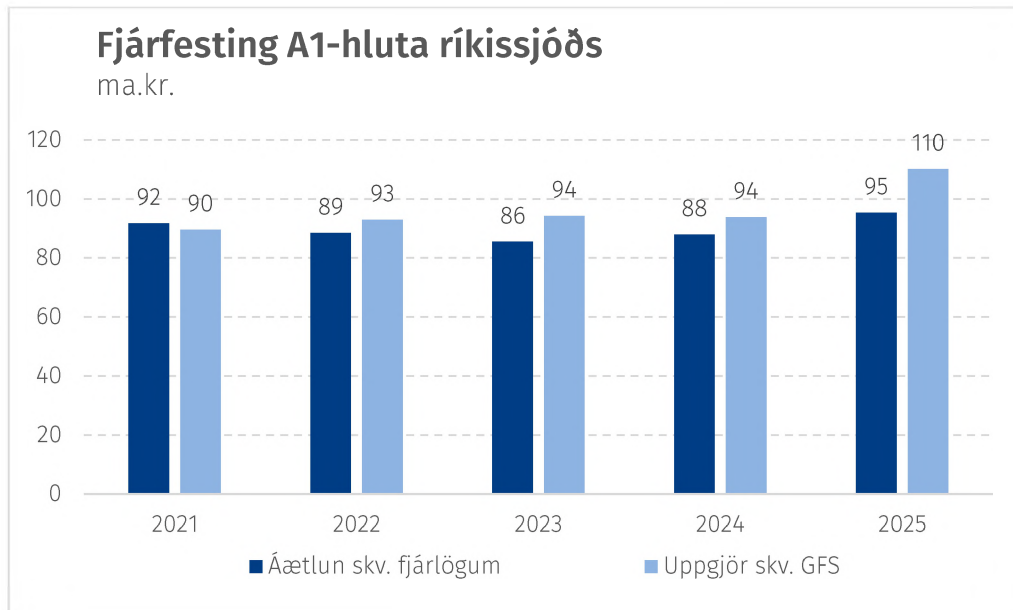
Eftir standa 81,1 ma.kr. sem teljast til fjárfestingar ríkissjóðs. Við þá fjárhæð bætast aðlaganir vegna útgjalda sem teljast til fjárfestingar samkvæmt GFS en eru færð með öðrum hætti samkvæmt IPSAS. Þar er einkum um að ræða hluta launakostnaðar og kaupa á vöru og þjónustu vegna rannsókna og þróunar. Jafnframt er leiðrétt fyrir sölu fastafjármuna. **Nettóáhrif þessara aðlagana nema um 26,6 ma.kr. árið 2027.** Fjárfesting ríkissjóðs samkvæmt GFS nemur því um 107,7 ma.kr, eins og fram kemur í 1. gr. fjárlagafrumvarpsins.

Frá fjárheimildum í fjárlagafrumvarpi til fjárfestingar samkvæmt GFS ma.kr.	Frumvarp 2027
Fjárheimildir til fjárfestingarframlaga og fjármagnstilfærslna samkvæmt fjárlagafrumvarpi	121,6
Fjárfestingarframlög sem teljast ekki til fjárfestingar ríkissjóðs samkvæmt GFS	-40,5
Fjárfesting ríkissjóðs í efnislegum eignum	81,1
GFS-aðlaganir ¹	26,6
Fjárfesting ríkissjóðs samkvæmt GFS	107,7

¹GFS-aðlaganir taka einkum til útgjalda vegna rannsókna og þróunar sem teljast til fjárfestingar samkvæmt GFS, auk leiðréttingar vegna sölu fastafjármuna.

Á mynd 1 er áætlun fjárfestinga A1-hluta ríkissjóðs samkvæmt fjárlögum borin saman við fjárfestingu samkvæmt uppgjöri Hagstofu Íslands á árunum 2021–2025. Fjárfesting skv. uppgjöri var áþekkt að umfangi og áætlanir gerðu ráð fyrir á tímabilinu, en þó hefur fjárfesting að jafnaði verið örlítið hærri skv. uppgjöri Hagstofu.

Mynd 1

8. Óskað er eftir upplýsingum um opinberar framkvæmdir eftir landshlutum frá og með árinu 2015 og til og með ársins 2025. Óskað er eftir skiptingu út frá starfssvæði landshlutasamtaka sveitarfélaga og skiptingu eftir vegagerð, skriðu og snjóflóðavörnum, nýbyggingum og viðhaldi.

Svar: Fyrirspurnin var áframsend til Vegagerðarinnar og FSRE og bárust eftirfarandi svör frá þeim aðilum auk þess sem vísað er til síðari hluta svars í spurningu 6 um frumvarp til laga um fjárfestingar ríkisins.

Vegagerðin:

Sjá meðfylgjandi minnisblað um fjárfestingar í vegagerð 2015-2025 skipt eftir landshlutum.

FSRE:

Fyrirspurnin var send til FSRE sem skilaði til ráðuneytisins eftirfarandi yfirliti yfir viðhald eigna í eignasafni Ríkiseigna. Ekki liggja fyrir hjá FSRE yfirlit sem sýna sambærilegt yfirlit yfir nýfjárfestingar, hvorki í eignasafni Ríkiseigna né ofanflóðavörnum.

Viðhald eignasafns Ríkiseigna frá 2015 - 2025, skipt eftir landshlutasamtökum sveitarfélaga

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 Samtals
Austurland — SSA	192.693.246	175.997.003	155.386.184	334.570.330	239.641.352	280.283.416	326.001.536	310.462.714	272.740.050	359.956.941	454.992.501
Norðurland eystra — SSNE	264.400.717	328.621.572	255.242.073	316.290.235	333.371.837	480.767.976	877.488.421	946.079.702	808.535.363	808.579.782	910.981.079
Norðurland vestra — SSNV	239.682.492	166.756.016	123.180.952	177.711.448	223.299.296	276.196.384	255.010.611	272.425.468	350.315.901	387.665.070	640.246.387
Vestfirðir — FV	128.649.205	204.157.028	121.550.711	141.083.307	197.561.657	176.148.869	303.620.506	305.643.593	475.514.413	496.747.309	521.073.768
Vesturland — SSV	300.998.111	396.381.857	229.966.250	229.161.729	227.003.924	552.112.384	854.801.630	616.373.617	459.141.726	523.407.977	891.410.443
Suðurland — SASS	225.944.293	335.397.517	437.690.860	400.907.581	318.095.627	529.260.813	1.114.803.040	324.071.444	609.378.065	715.401.719	1.002.938.158
Suðurnes — SSS	59.627.303	58.641.080	48.717.710	95.285.464	115.718.032	131.329.031	377.140.272	537.298.677	264.146.128	348.956.918	488.636.368
Höfuðborgarsvæðið — SSH	1.829.955.475	1.828.277.067	1.568.644.219	2.074.737.394	2.031.427.280	2.514.573.888	2.484.867.221	2.477.528.803	3.705.771.414	3.162.041.495	3.789.586.060
Samtals	3.241.950.842	3.494.229.140	2.940.378.959	3.769.747.488	3.686.119.005	4.940.672.761	6.593.733.237	5.789.884.018	6.945.543.060	6.802.757.211	8.697.864.764
											56.902.880.485